

CD KLASSIEK

Poolse meester
Karol Szymanowski

Karol Szymanowski (1882-1937) behoort niet tot de bekendste componisten van de twintigste eeuw, maar toch was hij een vernieuwer. Hij werd geboren in Oekraïne, in de buurt van Kiev, op het landgoed van zijn vader. Zijn familie was Pools, want een groot deel van Polen ressorteerde indertijd onder het Russische rijk.

Szymanowski studeerde aan het conservatorium van Warschau, waar hij overigens ook directeur zou worden. Als componist onderging hij de invloed van de West-Europese klassieke muziek in die dagen, in het bijzonder van zijn beroemde landgenoot Frederic Chopin. Bovendien putte hij inspiratie uit de Poolse volksmuziek. Net zoals Chopin schreef hij mazurka's, maar anders dan zijn voorganger bleef hij daarbij trouw aan de echte Mazurische volksmuziek.

Szymanowski geldt als een van de eerste openlijk homoseksuele componisten. Gefascineerd door de islamitische kunst, reisde hij ook meermaals naar Noord-Afrika. Hij raakte echter besmet met tuberculose en overleed in Zwit-

serland, waar hij een kuur tegen de ziekte onderging.

Voor Szymanowski's piano-werk is bekend bij platenverzamelaars. Het meest gevierd zijn zijn *Etudes*, waarvan vooral de derde 'studie', *Andante in modo d'una canzone*, een zekere populariteit verwierf. Pianist Cédric Tiberghien brengt de vier pianostukken samen op een knappe cd met het beste van Szymanowski's hand. Het is eigenlijk allemaal jeugdwerk, want ontstaan in de periode 1900-1902, toen de componist amper twintig was. Het *Andante* klinkt als een treurig lied met trage herhalende akkoorden. De tweede cyclus op de cd, *Métopes*, uit het oorlogsjaar 1915, verwijst naar de klassieke oudheid en Dorische friezen en verklankt elementen uit Griekse mythen en sagen.

De twaalf andere werken op deze cd werden een jaar later gecomponeerd. We herkennen alvast twee inspiratiebronnen: de toen vernieuwende muziek van Igor Stravinski, door Szymanowski beschouwd als een genie, en het Franse impressionisme, in het bijzonder Claude Debussy.

Na 1920 worstelde de componist almaar meer met zijn verslaving aan alcohol, cocaïne en morfine, wat zijn creativiteit niet ten goede kwam. (EDS)

Karol Szymanowski, *Masques, Métopes & Etudes*, door Cédric Tiberghien (piano), Hyperion, CDA67886, 21,50 euro.

CD POP

Chansonnier van hier
Delrue

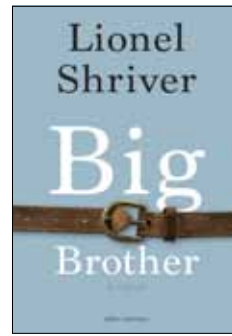
Als frontman van de Nederlandstalige muziekgroep Yevgueni staat Klaas Delrue al meer dan tien jaar op de Belgische podia. Zijn muziek wordt meestal onder de noemer 'kleinkunst' gerangschikt, maar zelf benadrukt hij geregeld dat hij eerder chansons schrijft. Hij werd dan ook geboren in Rekkem, vlak bij Frankrijk én Wallonië, en vader Dries Delrue is een kenner van het Franse chanson. Dat Klaas Delrue op zijn eerste soloalbum voor het Frans kiest en enkel zijn familienaam gebruikt, verbaast dan ook niet.

Op *Risquons tout* staan negen nieuwe nummers en twee vertaalde nummers uit de meest recente Yevgueni-plaat *Welkenraedt*. Tragere ballades en meer dansbare chansons wisselen elkaar af. In het swingende *Crème solaire* keert Delrue in gedachten terug naar een zomerdag lang geleden, naar de autorit naar zee die langer duurt dan hij dacht en naar de geur van zonnecrème op de schouders van zijn moeder. *A la gare* is dan weer een heerlijk romantisch lied over een man die elke dag in het station een chocoladebroodje eet, wachtend tot dat ene meisje hem ziet.

Delrue speelt met woorden, weet emoties op een eenvoudige manier te verwoorden en voegt hier een daar een vleugje maatschappijkritiek toe. Hij is, kortom, minstens even goed in het Frans als in het Nederlands. (JWH)

Delrue, *Risquons tout*, Petrol, 5425007831658, 14,50 euro.

BOEK FICTIE

De liefde en de maag
Lionel Shriver

Wanneer de veertigjarige Pandora Halfdanarson haar oudere broer ophaalt aan de luchthaven, herkent ze hem aanvankelijk niet. Edison is dan ook minstens dubbel zo zwaar als de vorige keer dat de twee elkaar ontmoetten en het luchthavenpersoneel rijdt hem in een rolstoel naar de uitgang. Vervolgens waggelt hij naar de auto en

werkt hij meteen een snoepreep naar binnen. Pandora zwijgt, want wat moet ze in 's hemelsnaam zeggen?

In de eerste hoofdstukken van haar nieuwe roman *Big Brother* beschrijft de Amerikaanse auteur Lionel Shriver op een geloofwaardige manier hoe mensen zoal reageren als ze worden geconfronteerd met een overdreven zwaarlijvige persoon. Shriver is dan ook bekend met het gegeven: haar eigen broer Greg stierf enkele jaren geleden op 55-jarige leeftijd aan de gevolgen van obesitas.

Dat Edison niet zo zwaar kan blijven, is duidelijk van bij het begin van de roman. Toch is de hoofdrol niet voor de kilo's die hij aankomt en verliest, maar wel voor de relatie tussen familieleden. Shriver schetst een zus die bijzonder veel over heeft voor haar broer. Zelf deed de auteur nooit de stap om in te grijpen in het leven van haar broer. Moeten we onze verantwoordelijkheid

opnemen als het fout loopt met anderen? Of is helpen soms gewoon niet mogelijk?

Obesitas is in de Verenigde Staten een groter probleem dan in Europa. Toch kan *Big Brother* ook in ons land, waar zowel de fascinatie voor gastronomie als die voor gezonde voeding en slank zijn groot is, aan het denken zetten. Zo stelt Pandora vast dat kilo's verliezen helemaal niet de verwachte voldoening schenkt en vraagt ze zich af waarom we eigenlijk zo geboeid zijn door voedsel. „Misschien kan gewoon niets anders ons boeien.” (JWH)

Lionel Shriver, *Big Brother*, Atlas Contact, Amsterdam, 2013, 414 blz., 21,95 euro.

BOEK SAMENLEVING

Na de jeugdzorg
Szabinka Dudevszky

In 1998 interviewde de Nederlandse pedagoge Szabinka Dudevszky achttien tieners, die op dat moment of vlak voordien in een pleeggezin, een internaat of een tehuis verbleven. De een had een gewelddelict gepleegd,

de ander werd weggehaald bij een moeder met een drugsverslaving. „De persoonlijke ontmoeting met hen liet me nooit los”, vertelt Dudevszky. Daarom zocht ze hen opnieuw op. „Lukt het hen om zich los te maken van de pijn van hun jeugd? En wat is de rol van jeugdzorg daarbij?”

In *Valse start* plaatst Dudevszky de verhalen en foto's van toen en van nu naast elkaar. Opmerkelijk is hoe een aantal van de jongvolwassenen hun oorspronkelijke verhaal bijsturen. Een meisje durfde aanvankelijk niet te vertellen hoe slecht ze zich bij haar pleeggezin voelde, een ander loog over haar middelengebruik. Vandaag leiden de meesten een zelfstandig leven, hebben ze werk of volgen ze een opleiding. „Niemand leeft op straat of zit in de gevangenis. Al met al een goe-

de score”, concludeert Dudevszky. „Maar toch blijkt ook uit de verhalen hoe kwetsbaar een gevonden evenwicht kan zijn.”

Valse start probeert de jongvolwassenen eerlijk en zonder opsmuk te portretteren. Achter stoer of vervelend gedrag schuilt niet zelden enorme eenzaamheid en het verleden is nooit echt een gesloten boek. (JWH)

Szabinka Dudevszky, *Valse start. De gevolgen van een verstoorde jeugd*, Lemniscaat, Rotterdam, 2013, 270 blz., 19,50 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Zinnige oorlog
Max Hastings

De Britse historicus Max Hastings stamt uiteenjournalistengeslacht. Zijn vader, Douglas McDonald Hastings, was in '40-'45 oorlogscorrespondent en zijn moeder was de eerste vrouwelijke beroepsjournaliste. Hij werkte voor Britse kranten, maar publiceerde ook veel over Wereldoorlog II. In *1914. Het trauma van Europa* analyseert hij het eerste jaar van de Grote Oorlog, en wel tot op het bot.

Hastings doet dat al vertellend en citerend uit bronnen. Hij probeert chronologisch de oorlogshandelingen (en de aanloop tot de wereldbrand) nauwgezet te

reconstrueren. Dat is niet eenvoudig, want de feiten speelden zich af op uiteenlopende plaatsen in Europa. Het zijn echter de ervaringen van gewone mannen en vrouwen die het verhaal domineren. Hastings laat de betrokkenen rechtstreeks aan het woord, van nietsvermoedende boeren in Tirol tot de Franse en Belgische infanteristen met angstzweet op het voorhoofd.

Meer dan zeshonderd bladzijden heeft de auteur nodig. Van de lezer wordt dus ook moed en volharding gevraagd. Hastings, die natuurlijk veel oog heeft voor de wedervaren van de Britten, verdient en pluim omdat hij ook het oostelijke front voortdurend in het oog houdt. De Eerste Wereldoorlog was immers meer dan de IJzer, Ieper en Verdun.

Krijgt de lezer ook een portie duiding? Zeer zeker. Hastings toont dat de toenmalige heersers koppig vasthielden aan extreem gevaarlijke beleidslijnen en strategieën, liever dan de werkelijkheid onder ogen te zien. Voor hem was de cruciale factor in de oorlogvoering destijds de overmoed van het Duitse leger.

Hastings voegt zich bij de schare hedendaagse historici die breken met het beeld van een

zinloze oorlog: „Het lijkt me volkomen onjuist om de oorlog van 1914-1918 niet alleen tragisch te noemen, wat hij zonder twijfel ook was, maar ook zinloos, een gezichtspunt dat onder het nageslacht overwegend is gaan leven als gevolg van de prijs aan mensenlevens die de militaire onderneming heeft gevegd.”

Kortom, de zin van het lijden aan alle fronten was dat het Duitse keizerrijk de overwinning niet verdiende. De meeste deelnemers in de strijd waren ontevreden over hun persoonlijke situatie, maar er waren maar weinigen die geneigd waren te buigen voor de eisen van de vijand, laat staan de strijd te staken. (EDS)

Max Hastings, *1914. Het trauma van Europa*, Bezige Bij, Amsterdam, 2014, 780 blz., 49,95 euro.